

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 45-86

Pred letošnjimi občnimi zbori

Letošnji redni občni zbori naših sreskih učiteljskih društev se vršijo v okrnjeni obliki in točno po dnevnem redu, predvidenem v točkah a, c in e člena 39. pravil JUU. Toda čeprav je dnevni red tako zelo utesnjen, vendar niso letošnji občni zbori prav nič manj važni nego druga leta, nasprotno njihov pomen se še stopnjuje in to prav zaradi težkih časov v katerih živimo in zaradi okolnosti, v kakršnih se vršijo.

Članstvo naj na teh občnih zborih natančno preveri delo sreskih učiteljskih društev in v zvezi s tem tudi delo sekcije in vse organizacije. Opredelitev članstva do tega dela naj bo kažipot njemu samemu, kakor tudi delegatom, da bodo lahko zavzeli objektivno stališče do vseh vprašanj, ki zadevajo organizacijo in njeno delo. Letos je prilika za proučitev dela sekcije še toliko lepša, ker je kontinuiteta med občnimi zbori sreskih društev in sekcije neposredna in je tajniško poročilo, ki je bilo objavljeno v »Učiteljskem tovarišu« dne 27. junija t. l. vsemu članstvu znano. Prav na osnovi tega poročila se bo članstvo laže opredelilo v svoji presoji, kajti iz njega bo lahko spoznalo, kako obsežen je delokrog dela sekcije in kako ogromno je delo, ki ga mora vršiti učiteljska organizacija. Spoznalo bo pa tudi strukturo današnje dobe, ki nalaga še posebno našemu združenju mnoge težke dolžnosti in naloge.

Namen vsakega občnega zbora in prav tako tudi letošnjih je, pregledati in kritično premočriti gnotno stanje društva. Polaganje obračuna o denarnem prometu v preteklem letu je najboljša in tudi najprimernejša osnova za bodoči proračun. Seveda je to veljavno predvsem za normalne čase. Toda današnja doba stalno in nevarno naraščajoče draginje pa ne dopušča povsem jasnih pogledov v bodoče gnotno gospodarsko stanje posameznih društev. Proračuni se bodo sicer sprejemali, toda nihče ne more podati garancije, da bodo sredstva v dosedanjih obliki zadoščala za poslovanje in dosedanjem obsegu. In vendar je prav postavljanje gnotnih temeljev prvi pogoj za delo tako v društvi kakor tudi v sekciji. V strašno slabih in nestalnih časih se nahajamo in prav zaradi stalnega porasta cen, ki ne dovoljuje jasnega pogleda v bodočnost, in zaradi zvišanja cen papirju in tisku so predvidene tudi v proračunu sekcije gotove okrnitve, ki so z ozirom na vse omenjeno bile nujno potrebne. Te okrnitve bi mogoče preprečiti edino povišanje članarine, toda prav zaradi naravnosti obupne draginje, in s stalnim porastom cen nesorazmernih plač, ni mogoče misliti na to. Poudariti pa je potrebno, da je nadaljnje znižanje katere koli postavke povsem nemogoče, ako se hoče vzdržati dosedanj obseg dela.

Članstvo naj torej na občnih zborih svojih društev oceni delo sekcije sicer kritično, toda s polnim čutom odgovornosti. Z istim čutom odgovornosti naj prouči tudi bodoči proračun. Ena misel je treba imeti pred očmi, da čas od nas zahteva, da vzdržimo neokrnjeno delo kljub težkim časom.

Toda v okvir vprašanj, ki jih imajo reševati občni zbori spada tudi predlog dveh sreskih društev, ki se zavzemata za znižanje članarine. Čeprav dobro razumemo, kako težko je danes za vsak dinar, čeprav se zavedamo ogromnega nesorazmerja med našo plačo in dnevnimi cenami življenjskih potrebščin, vendar moramo naglasiti, da je v teh časih znižanje članarine nemogoče. Vsako delo za skupne interese nalaga žrtve tudi kolektivu, ki so mu namenjeni uspehi dela. In če primerjamo razne žrtve, ki jih tako delo terja od posameznikov, tedaj moramo ugotoviti, da so gnotne žrtve, ki so naložene vsemu članstvu, vendarle najmanjše in bi se v resnih in težkih časih najmanj smelo načeti njihovo zmanjšanje. Za časa preteklega svetovne vojne, ko položaj za učiteljsko ni bil boljši od današnjega, se niso pojavljali predlogi po znižanju članarine v učiteljskih društvih, in učiteljsvo ni sprejemalo sklepov, ki bi omajali gnotne temelje učiteljske organizacije. In prav to dejstvo je ohranilo moč združenega učiteljsva in postavilo solidno bazo poznejšemu razvoju našega združenja.

Če bo članstvo reševalo — o čemer smo povsem prepričani — omenjena vprašanja tudi z zavestjo svoje lastne odgovornosti proti organizaciji, sebi in bodočim učiteljskim generacijam, bo s svojimi sklepi organizaciji lahko samo koristilo. Moč vsake organizacije se preizkuša v težkih časih prav tako, kakor se preizkuša prijateljstvo v nesreči. Prepričani smo, da bo učiteljsvo, ki je včlanjeno v JUU povsem pravilno razumelo teko današnjega časa in bo tudi s svojimi sklepi na letošnjih občnih zborih dokazalo svojo organizacijsko zrelost in sposobnost in s tem najbolj okrepilo učiteljsko organizacijo.

XX. GLAVNA SKUPŠČINA

Jugoslovenskega učiteljskega združenja

bo 21. in 22. oktobra 1940. v Novem Sadu

21. oktobra, začetek ob 9. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Otvoritev 20. glavne skupščine JUU.
2. Oddaja urejenih seznamov izvoljenih delegatov in ostalih polnopravnih članov glavne skupščine s polnomočjem za vsakega člana. (§§ 3. in 4. pravilnika za skupščine JUU).
3. Predlog o volitvi skupščinskih zapisničarjev (§ 2. pravilnika za skupščine JUU).
4. Volitev verifikacijskega odbora skupščin (§ 5. pravilnika za skupščine JUU).
5. Razprava o verifikacijskem poročilu.
6. Volitev skupščinskih odborov in overovateljev skupščinskega zapisnika po pravilniku za skupščine JUU (§§ 17. in 18.).
7. Poročilo o delu glavnega odbora JUU v preteklem letu.
8. Račun in proračun.

Popoldne, začetek ob 14. uri:

Dnevni red:

1. Delo skupščinskih odborov.
2. Skupščina lastnikov imovine bivšega poverjenstva Beograd v lokalu, v katerem bo glavna skupščina.

JUGOSLOVENSKO UČITELJSKO UDRUŽENJE

Milinko Lazić s. r.
tajnik.

22. oktobra, začetek ob 8. uri dopoldne:

Dnevni red:

1. Razprava o poročilu skupščinskih odborov.
2. Volitev glavnega stanovskega častnega razsodišča (pravila člen 48.).
3. Resolucija 20. glavne skupščine.

Popoldne ob 14. uri se delo nadaljuje, kolikor ni bilo prej končano.

Opomba. Točnejši opis skupščinskega dela in ves ostali program je tiskan v prospektu sekcije za dunavsko banovino. Opozarjajo se vsi delegati, da mora vsakdo imeti s seboj člansko legitimacijo JUU.

Prijave za stanovanje naj se pošljejo sekciji JUU v Ljubljano. Stanovanje bo rezervirano samo tistim, ki se bodo pravočasno prijavili. V prijavi je treba označiti, kakšno stanovanje kdo želi: skupno, hotelsko ali v privatnem stanovanju. Rezervirano stanovanje se bo moralo plačati ne glede na to, ali je prijavljenec prišel na skupščino ali ne.

Ivan Dimnik s. r.
predsednik.

Za zaščito otroka in družine

Slovensko učiteljsvo se je s to zadevo mnogo pečalo in naš »Učiteljski tovariš« je o zaščiti otroka in družine že precej pisal. Organizacija je razpravljala o problemu na svojih zborovanjih in sejah in opozarjala na stvar v govorih in resolucijah. Kdor se je zatopil v težko življenje podeželja zlasti v pasivnih pokrajinah, se mu je spričo pomanjkanja materialnih sredstev v marsikateri družini ter propadanja otrok stisnilo srce, da se je moral glasno vprašati: Ali bomo dopustili to životarjenje še naprej? Vse delovanje slovenskega učiteljsva je stremelo za izboljšanje življenja najširših plasti naroda in ni slučaj, da je raziskovanje socialnih in gospodarskih razmer slovenskega malega človeka doživelo pri učiteljevem delu ponekod razmah, ki mora opazovalca samo razveseliti. A vsakdo lahko uvidi, da je to premalo. Prav lepo je zapisal za »Učit. tovariš« v št. 41. z dne 30. maja t. l. v članku »Problem zaščite otroka« med drugim: »Zaščitite otrok ne smemo smatrati za enostransko zadevo šole oziroma učiteljsva, temveč zadevo vse družbe, vse države.« In dalje: »Skrb vsakega javnega delavca bodi, stremeti za tem, da ustvarimo zdrav, odporen, krepak rod! Ni zadosti, da samo govorimo ali postavljamo »moderno« zakonodajo! Besede morajo postati meso! To pa bomo dosegli, če se bomo z ljubeznijo in fanatizmom lotili posla in če bo vsa družba znala čutiti in spoznati zlo, ki grozi tudi s te strani narodu, ga uničiti.« Članek konča z zahtevo: »Teja problema se moramo lotiti vsi brez pridržka in nikogar naj v slovenskem narodnem občestvu ne bo, ki si ne bi upal za to delo takoj zavihati rokave!«

Pobuda za pomoč otroku, zlasti v teh težkih časih, pa je prišla v zadnjem času naravnost iz ministrstva prosvete in moramo jo z velikim veseljem pozdraviti in se je okleniti!

Kdor koli ima torej čut za opazovanje svoje okolice, ne bo mogel mimo žalostne resnice, da je naša družina — tu je mišljena seveda družina spodnje milijona — prav slabo zaščiten. V nekaterih družinah imajo kope otrok; toda kakšni so ti otroci? Pomanjkanje, alkoholizem, zanemarjanje — to so njih najbolj rani spremljevalci! Družino tepe v mnogih, premočnih primerih duševna in telesna revščina! Draginja, ki je z ironičnim nasmehom zavalovila preko naše domovine (prosim: moka 9 din, mast 30 din itd.), je problem revščine še poudarila. Mezde so ostale iste, cene pa so se povišale za 100 do 500 % in več, medtem ko se ljudem, zlasti otrokom, trebuh niso zmanjšali. Z rastjo mladega človeka raste tudi njegov želodec! Mi vemo, da ta želodec že v normalnih razmerah ni dobil dosti vase; ne, ker ni hotel, temveč ker ni imel! Ob vseskozi skromnem življenju našega gospodarsko povprečnega in podpovprečnega človeka je ta misel, da otroci stradajo, prav za prav grozna, če se vanjo do dna zatopimo. Zaščita družine je torej eden najvažnejših vprašanj celotnega našega javnega udejstvovanja in je potrebno, kot smo poudarili, da se ne zanimajo zanjo samo učitelji, temveč vsi tisti, ki imajo priliko in moč,

praktično prožiti pomoč. Francija je baje zato propadla, ker je imela jalovo družino. Zato se sedanja vazalna francoska vlada trudi na vse kriplje, kako doseči reformo družine. Mi, hvala Bogu, nimamo jalove, pač pa lačno družino! To je zdrav pojav. Zdravo pa ni, ne

Naš gnotni položaj

Sedanji položaj uradnika in sploh malega človeka bodisi v mestih, trgih ali vaseh, brez razlike draginjskih razredov, je zaradi neupravičenega in naglega porasta draginje in nastopa nesocialne špekulacije obupen in nevzdržen. Časi so zelo resni, saj smo obdani od držav, ki so v vojnem stanju, tako, da zna vsaka popustljivost in malomarnost pri zatiranju draginje in špekulacije imeti krute in nepremostljive posledice za vse stanovce, to je za ves narod kakor tudi za državo.

Cene življenjskih potrebščin je treba enkrat za vselej dokončno maksimirati in urediti, seveda v okviru kupne močnosti vseh stanov, na pravični, socialni in ekonomski višini. Teja važnega življenjskega vprašanja ne smemo reševati polovičarsko, ampak totalno in z vseh vidikov. Pri tem ne smemo pozabljati, da mora funkcionirati tudi preskrba vsega naroda z dovoljno kvantiteto vseh življenjskih potrebščin: kakor tudi obleke in obutve. Nuditi se mora vsem stanovom kupna možnost, to se pravi dati se jim mora pri meren in socialno pravičen eksistenčni minimum.

Poudaril sem izrecno, da vsem slojem, ne pa nuditi samo enemu stanu, dočim je drugi, tretji itd. pahnen v bedo in pomanjkanje.

Brezdvomno se je pri nas v zadnjem času zelo mnogo storilo za kmetski stan, ki je danes kot producent na trdnih nogah. Saj je skoraj 90 % vseh kmetijskih pridelkov in proizvodov dobilo močne, čvrste cene, ki so brezdvomno veliko plačilo za trud pri delu. Temu je sledila upravičena zahteva vseh ostalih slojev po izboljšanju gnotnega položaja, da se s tem uravna razlika med stvarno vrednostjo maksimiranih življenjskih artiklov in kupno možnostjo konsumenta.

Razna podjetja so, kakor smo čitali po časopisih, povišala mezde svojem delavstvu in nameščentstvu, kar je povzročilo še podražitev raznih industrijskih za življenje potrebnih izdelkov.

Nastaja občutna draginja, ki je zajela vse najvažnejše življenjske potrebščine in razumljivo je, da išče vsa naša javnost nekako merilo za obseg draginje zlasti spričo potrebe, da se mezde in plače prilagodijo najvišjim življenjskim stroškom. Saj so cene dvignile za 40 do 150 % in še več.

In kakšen je danes gnotni položaj uradnika?

Sicer je dobil neko izredno draginjsko doklado, ki znaša 8 do 10 %. Kaj to pomaga, če pa so se stvarni življenjski povprečni izdatki dvignili za celih 50 %.

Uradništvo molče in strpljivo prenaša vse tegobe in z resolucijami in dokazi opozarja vse merodajne na obupen položaj, v katerem se nahaja na tisoče in tisoče urad-

znati te lačne družine nasititi! Zaenkrat se bomo kajpak opravičili, da je krivda za to lakoto v današnjem tako zvanem krivičnem družabnem redu, ki je nagradil v eno roko vse, drugod pa ustvaril pomanjkanje. Ker pade v takih okoliščinah največje breme — kot smo že nakazali — na otroka, moramo gledati, da v razmerah, ki se pač ne dajo kar takole spremiti, vsaj s privatno iniciativo, močno podprto z delom oblasti, zaščitimo otroka tako, da bi ga očuvali pred gladom v njegovi najvažnejši rasti ter mu ustvarili znosnejše življenje in pogoje takega zdravlja, kakršno je za vsak narodov napredek potrebno!

Leto in leta so se krajevni činitelji marsikje trudili, nuditi otrokom tekom šolanja kak prigriček. Na marsikateri šoli je učiteljstvo z velikimi žrtvami zbralo sredstva za kruh in mleko v pomoč potrebnim šolskim otrokom in je vsaj takole skušalo odpomči velikemu zlu pomanjkanja v najhujših lačnih mesih. Očito pa je bilo, da je zgolj privatna iniciativa za akcijo v širšem smislu premalo. Treba je dela, ki bo ležalo na močnejših ramah in ki bo zmoglo izdatnejših sredstev. Tu je poklicana k delu celokupna družba, kakor je organizirana v državi, banovini, občini. Odločba sedanjega g. prosvetnega ministra, da naj se po možnosti na vsaki šoli osnuje dijaška (šolska) kuhinja, je zlata vredna! Do realizacije pa najbrže še ne bo prišla takoj — čeprav bomo v prihodnje šele imeli priliko videti, kake važnosti bi bila! — ker ni sredstev. Vsekakor pa bi bilo potrebno, da zadevo vsa slovenska javnost temeljito razmotri, družba pa ustvari sklad, iz katerega bi se črpala sredstva za prehrano otrok. Zdalej jeseni bi bilo treba nakupiti blaga ter ga nakopičiti za čase, ki se jih bojimo. Ako bodo morali tisti, ki so s pomočjo tega tkzv. krivičnega družabnega reda prišli do kapitalov, nekoliko globlje seči v blagajno, naj nikogar ne plaši: ko gre za mladino, našo bodočnost, ne smemo poznati nobenega obzira; določen del premoženja naj slehrni bogatec prispeva za sklad za prehrano šolskih otrok brezpogojno, oživotvoriti pa je treba zadevo takoj!

A. P.

nikov, ki jih prištevamo med inteligentne poklice.

Da dokažemo, da je uradnik danes najslabše plačan kljub temu, da mora 8, 9 in celo 12 in še več let prebiti v temnih učilnicah, preden ga spoznajo za sposobnega za ta ali oni poklic in predno dobi spričevalo o sposobnosti, naj dokažemo sledeči podatki:

Uradniške plače se gibljejo od X. skupine do V. skupine od 1005 din do 3500 din.

Sedaj pa poglejmo plače raznih delavcev, ki so ravno v mezdnem gibanju.

Nekvalificirani delavci (torej oni, ki so končali samo ljudsko šolo in nimajo nikake kvalifikacije) zahtevajo na uro 6 din. Dnevno pri 8 urnem delu = 6 din × 8 = 48 din. 25 dnevno delo v mescu da skupno 1180 din, kar ustreza IX. uradniški skupini.

Kvalificirani delavci zahtevajo 8 din (po eni verziji celo 9) na uro.

Dnevno pri 8 urnem delu = 8 din × 8 = 64 din. 25 dnevno delo v mescu da 1600 din, kar ustreza VII. uradniški skupini.

Prav ta dva primera jasno kažejo, kake velike razlike so med posameznimi plačami in kakšen je položaj državnega uradništva.

Državno uradništvo je torej popolnoma upravičeno, da zahteva izboljšanje svojega gnotnega položaja z ozirom na to, ker so se življenjske potrebščine silno podražile, in z ozirom na to, ker rabi uradnik poleg običajne dnevne hrane tudi neko duševno hrano, če se hoče prištevati ali če ga prištevajo med inteligente.

Ravno zaradi navedenih stvarnih in točnih argumentov vse uradništvo upravičeno pričakuje, da se bo njegov materialni položaj izboljšal in da ne bo imelo vloge pastorka med drugimi stanovci. V-ar.

Usebna:

Pred letošnjimi občnimi zbori.
XX. glavna skupščina JUU.
Za zaščito otroka in družine.
Naš gnotni položaj.
Potovanje naših tovarišev iz Črne gore po Jugoslaviji.
Pogreb slovenske učiteljice Franje Konečnikove.
† Konečnik Franja.
Šolski radio.
LISTEK: Sem sanjal, da sem umrl. — Učitelj Borštink študira.
UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Čudite se!
Iz listov. — Koncert Trboveljskega slavčka v Mariboru. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.